

KURUMSAL BAKIM HİZMETİ VEREN KURULUŞLARDA ÇALIŞAN PERSONELİN MESLEKİ DOYUM İLE RUHSAL SAĞLIK DURUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Investigation of The Relationship Between Occupational Satisfaction and Mental Health Status of The Staff Working in Corporate Care Services in Terms of Some Variables

Nurgül KARAKURT¹, Meltem ORAL²

ÖZET

Amaç: Araştırma; kurumsal bakım hizmeti veren kuruluşlarda çalışan bakım personelinin mesleki doyumunu ile ruhsal sağlık durumları arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısından incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntemler: Araştırma, tanımlayıcı ve ilişki arayıcı nitelikte bir çalışma olarak planlanmıştır. Araştırmanın evreni; Erzurum ilinde Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı Kurumsal Bakım Hizmeti Veren A resmi kurumunda çalışan bakım personellerinden (N:200) oluşturmaktadır. Evrenin tamamına ulaşılması hedeflenerek; araştırmaya katılmayı kabul eden 134 bakım personeli araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırma Mayıs-Temmuz 2020 tarihleri arasında yapılmıştır. Verilerin toplanmasında 'Kişisel Bilgi Formu', 'Mesleki Doyum Ölçeği' ve 'Kısa Semptom Envanteri' kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde SPSS 22,00 istatistik paket programı kullanılmıştır.

Bulgular: Kurumsal bakım hizmeti veren kuruluşlarda çalışan personelin mesleki doyum puanları arttıkça psikolojik semptom puanlarının da azaldığı ve aralarında ters yönde anlamlı ilişki olduğu ($p<0,001$) belirlenmiştir. Kurumsal bakım hizmeti veren kuruluşlarda çalışan personelin cinsiyetlerine, eğitim durumlarına, çalışma şekline, mesleği kendilerinin seçme durumuna, işinden doyum alma ve yeniden seçme şansı olsa aynı mesleği seçme durumlarına göre, Kısa Semptom Envanteri ve Mesleki doyum puanları açısından aralarındaki farklara ait tüm t değerleri $p<0,05$ önem düzeyinde anlamlı bulunduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Kurumsal bakım hizmeti veren kuruluşlarda çalışan personelin mesleki doyum puanları arttıkça psikolojik semptom puanlarının da azaldığı bulunmuştur. Bu sonuç doğrultusunda da; mesleki doyumlarını arttırmaya yönelik olarak etkinlik ve seminerlerin sıklığının artırılması önerilerek, bu öneri doğrultusunda kurumsal bakım hizmeti veren kuruluşlarda çalışan personelde ruhsal semptomların görülme sıklığının azaltacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bakım; Bakım Elemanı; Mesleki Doyum; Ruhsal Durum

ABSTRACT

Objective: This study was conducted to examine the relationship between the professional satisfaction of the care personnel working in institutions providing institutional care services and their mental health conditions in terms of some variables.

Material and Methods: The research was planned as a descriptive and relationship-seeking study. The universe of the research; While the care staff (N: 200) working in the A official institution that provides Institutional Care Service under the Ministry of Family, Labor and Social Services in Erzurum province is constituted, the sample consists of 134 participants. Personal Information Form, Occupational Satisfaction Scale and Short Symptom Inventory were used in data collection.

Results: It was determined that as the professional satisfaction scores of the personnel working in institutions providing institutional care services increased, the psychological symptom scores also decreased ($p<0.001$). T values of the differences between them in terms of Short Symptom Inventory and Professional satisfaction scores, according to the gender, education status, working style, status of choosing the profession themselves, and if they have the chance to choose the same profession, It was found to be significant at the 0.05 significance level.

Conclusion: Considering that as the professional satisfaction scores of the personnel working in institutions providing institutional care services increase, the psychological symptom scores decrease as well, and it is thought that increasing the frequency of events and seminars together with their demands to increase their professional satisfaction will decrease the frequency of mental symptoms in personnel working in institutions providing institutional care services.

Keywords: Care; Care Worker; Job Satisfaction; Mental State

¹Erzurum Teknik Üniversitesi,
Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Erzurum/Türkiye

²Atatürk Üniversitesi,
Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu,
Erzurum/Türkiye

Nurgül KARAKURT, Dr. Öğr. Ü.
(0000-0001-7598-6554)

Meltem ORAL, Dr. Öğr. Ü.
(0000-0002-7082-9186)

İletişim:

Dr. Öğr. Ü. Nurgül KARAKURT
Erzurum Teknik Üniversitesi, Sağlık
Bilimleri Fakültesi, Erzurum/Türkiye
Telefon: +90 444 5 388-2129
e-mail:nurgul.karakurt@erzurum.edu.tr

Geliş tarihi/Received: 21.10.2020

Kabul tarihi/Accepted: 07.01.2021

DOI: 10.16919/bozoktip.814069

Giriş

Kurumsal bakım; yardıma ihtiyaç duyan ya da ailesi yanında bakılması mümkün olmayan özel gereksinimli bireylere bireysel, sosyal, psikolojik gereksinimlerinin karşılandığı, serbest zamanlarını daha verimli ve etkin bir şekilde kullanabilmelerinin sağlanabildiği, yapılan faaliyetlerin ve sosyal ilişkilerinin nicelik olarak artırıldığı kısa dönemli, geçici veya uzun dönemli bakım hizmetidir (1).

Kurumsal bakım hizmeti veren kuruluşlarda çalışan bakım personelinin görev yetki ve sorumlulukları ise; özel gereksinimli bireylerin bireysel bakım planı doğrultusunda kişisel bakım ile ilgili ihtiyaçlarını karşılayıp, yardım ve takip eden, kurumda bakım hizmeti alan özel gereksinimli bireylere yönelik fiziksel, cinsel, psikolojik, tıbbi ve ekonomik açıdan zarar veren her türlü tutum ve davranış ile ihmal, istismar ve şiddeti önlemeye yönelik kontrolleri yapan, bu hallerin tespiti halinde sorumlu yöneticilere bildiren bireyler olduğu belirtilmiştir (2-4).

Üzerinde çok fazla araştırma yapılan mesleki doyumla ilgili literatür derlendiğinde; bireyin işine karşı hissettiği değerlerin karşılanmasıyla birlikte, ortaya çıkan tatmin edici duygu durum olduğu vurgulanmıştır. Literatür incelenmeye devam edildiğinde; çalışanın, edindiği bilgi ve duyguların sonucunda kuruma karşı ortaya çıkan tutumlarının mesleki doyumuna ortaya koyduğu ve mesleki doyumun ise çalışanın zihinsel ve fiziksel anlamda iyi oluşunu ifade ettiği dikkat çeken sonuçlar arasında belirtilmiştir (5-8).

Bu kapsamda; pek çok kurum/kuruluşlarda mesleki doyumun araştırılan bir kavram olmasından yola çıkılarak, çalışanların performansının kurum/kuruluşun başarısını etkilediğini ve çalışanın yüksek performans gösterebilmesinin kurum/kuruluş içindeki pek çok etmene bağlı olmakla birlikte, çalışanın yaptığı işten aldığı doyumun derecesiyle de ilişkili olduğu söylenebilir (6,8).

Bunun yanı sıra kurumsal bakım hizmeti veren kuruluşlarda çalışan personelin anksiyete, depresyon, öfke, kızgınlık gibi ruhsal durumları bakım sürecinde aksamalara sebep olduğu gibi mesleki doyuma da etki edeceğine dair çalışmalar dikkat çekici olarak literatürde yer almaktadır (6,8-10). Mesleki doyumun azalmasının bakım sürecini ciddi anlamda etkileyerek gerginlik huzursuzluk anksiyete gibi var olan ruhsal

durumları tetikleyerek çalışan personeldeki ruhsal sıkıntıları daha ciddi bir hale getireceği düşüncesi, çalışmanın önemini arttırmaktadır. Bu bağlamda bu konuda çalışma sayısının sınırlı sayıda olduğu da göz önünde bulundurularak kurumsal bakım hizmeti veren kuruluşlarda çalışan personelin mesleki doyum ile ruhsal sağlık durumları arasındaki ilişki başlıklı çalışmanın yapılmasına ilişkin gereksinim ortaya çıkmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

Bu çalışma ile kurumsal bakım hizmeti veren kuruluşlarda çalışan bakım personelinin mesleki doyumunu ile ruhsal sağlık durumları arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma tanımlayıcı ve ilişki arayıcı nitelikte yapılmıştır. Araştırma, Erzurum ilinde Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı Kurumsal Bakım Hizmeti veren resmi bakım merkezlerinde çalışan, araştırmaya katılmayı kabul eden bakım elemanları ile yürütülmüştür.

Araştırmanın evrenini; Erzurum ilinde Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı Kurumsal Bakım Hizmeti veren A resmi kurumunda çalışan bakım personelleri (N:200) oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklem büyüklüğünü belirlemek için priori güç analizi kullanılmıştır. Yapılan güç analizinde Pair-t testi için; bir birimlik etki büyüklüğünün anlamlı olabilmesi için %95 güçte ve %95 güven düzeyinde en az 132 bakım personeli çalışmaya dâhil edilmesi g-power programıyla hesaplanarak belirlenmiştir. Araştırmanın örnekleminin belirlenmesinde herhangi bir yöntemle gidilmeden evrenin tamamına ulaşılacak hedeflenerek çalışmaya katılmayı kabul eden 134 bakım personeli araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

Çalışmaya başlamadan önce Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurulu'ndan çalışma onayı alınmıştır (sayı: B.30.2.ATA.0.01.00/258, karar no: 07). Araştırmanın verileri Temmuz 2020'de tamamlanmıştır. Bu sürede yeni yayılım gösteren Covid-19 pandemi kapsamına yönelik olarak tedbirler alınarak sonuçların güvenilirliğini arttırmak için birebir yüz yüze yöntemiyle anketler toplanmıştır.

Veri toplama aracı olarak bakım personellerinin kişisel bilgilerinin sorgulandığı ve araştırmacı tarafından literatür taranarak hazırlanan 'Kişisel Bilgi Formu',

'Mesleki Doyum Ölçeği' ve 'Kısa Semptom Envanteri' kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından literatür taranarak hazırlanan form, kişisel bilgilerin sorgulandığı 23 sorudan oluşmaktadır (11-14).

Mesleki Doyum Ölçeği (Job Satisfaction Inventory)

Ölçek 20 sorudan oluşmakta ve beşli likert derecelemesi ile uygulanmaktadır. Testten alınabilecek en düşük puan 20, en yüksek puan ise 100 dür. Alınan puanlar yükseldikçe mesleki doyum yükselir. Bu çalışmanın; Mesleki Doyum Ölçeğinin Cronbach Alfa katsayısı ,864 olarak hesaplanmıştır.

Kısa Semptom Envanteri (Brief Symptom Inventory)

Kısa Semptom Envanteri (KSE), çeşitli ruhsal belirtileri değerlendirmek amacıyla geliştirilmiş olup 53 maddeden oluşan bir ölçektir. Dokuz alt ölçek (somatizasyon, obsesif kompulsif semptom, kişiler arası duyarlılık, depresyon, anksiyete, hostilité, fobik anksiyete, paranoid düşünce, psikotizm) üç global indeks ve ek maddelerden oluşmaktadır. Bu çalışmanın; Kısa Semptom Envanterinin Cronbach Alfa katsayısı ,992 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin değerlendirilmesi SPSS 22,00 istatistik paket programı kullanılmıştır.

BULGULAR

Kurumsal bakım hizmeti veren kuruluşlarda çalışan personelin tanıtıcı özellikleri ile ilgili bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya alınan kurumsal bakım hizmeti veren kuruluşlarda çalışan personelin % 66,4'ü kadın, yaş ortalaması 33,93±7,48, % 64,9'u evli, % 62,7'sinin çocuğu var, % 61,9'u lise mezunu (düz lise-meslek lisesi değil) olduğu görülmektedir.

Kurumsal bakım hizmeti veren kuruluşlarda çalışan personelin meslekleri ile ilgili bilgiler Tablo 1'in devamı olarak verilmiştir.

Tablo 1'in devamı incelenmeye devam edildiğinde; Araştırma kapsamındaki personelin % 100'i ücreti yetersiz bulunduğunu, % 70,9'u yeniden seçme şansı olsa aynı mesleği seçmeyeceğini belirtmiştir.

Kurumsal bakım hizmeti veren kuruluşlarda çalışan personelin Mesleki Doyum Ölçeği Toplam ve Kısa Semptom Envanteri puanlarının ilişkinin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2 incelendiğinde Mesleki Doyum Ölçeği Toplam puan ortalamasının 55,69±15,718, ve Kısa Semptom Envanteri Toplam puan ortalamasının 1,50±1,277 olduğu görülmektedir.

Mesleki Doyum Ölçeği Toplam ile Kısa Semptom Envanteri puanları arasında ilişki olup olmadığını anlamak amacıyla Pearson korelasyon analizi uygulanmıştır (Tablo 3).

Tablo 3 incelendiğinde, Mesleki Doyum Ölçeği Toplam ile Kısa Semptom Envanteri puanı arasındaki korelasyon değerlerinin tümü ters yönde anlamlı bulunmuştur. Kısa Semptom Envanteri puanlarının Mesleki Doyum Ölçeği Toplam puanlarını yordama gücünü anlamak amacıyla Lineer Regresyon analizi uygulanmıştır (Tablo 4). Tablo 4 'de; Modelde oto korelasyon olup olmadığını anlamak için Durbin-Watson (D-W) testine bakılmıştır. D-W değeri 2'ye yakın olduğu için oto korelasyon olmadığı söylenebilir. Çoklu bağlantı sorunu için ise tolerans değerlerine bakılmış ve tüm tolerans değerlerinin (1- R²)'den büyük olduğu görülmüştür. Oto korelasyon ve çoklu bağlantı sorunlarının olmadığı görüldükten sonra analize devam edilmiştir. Kurumsal bakım hizmeti veren kuruluşlarda çalışan personelin Kısa Semptom Envanteri toplam puanları ve alt boyut puanları ile Mesleki Doyum Ölçeği puanları anlamlı bir ilişki vermektedir (R=,800, R²=,640, p<0,05). Kısa Semptom Envanteri Toplam puanları ve alt boyut

Tablo 1. Kurumsal bakım hizmeti veren kuruluşlarda çalışan personelin tanıtıcı özellikleri ile ilgili bulgular

	n	%
Cinsiyet		
Kadın	89	66,4
Erkek	45	33,6
Medeni durum		
Evli	87	64,9
Bekar	47	35,1
Çocuk durumu		
Evet	84	62,7
Hayır	50	37,3
Eğitim durumu		
Lise	83	61,9
Lisans	51	38,1

Tablo 1'in devamı. Kurumsal bakım hizmeti veren kuruluşlarda çalışan personelin meslekleri ile ilgili bulgular

	n	%
Göreviniz		
Meslek elemanı	53	39,6
Bakım personeli	81	60,4
Mesleği kendi mi seçti?		
Evet	63	47,0
Hayır	71	53,0
Çalışma şekli		
Sadece gündüz	55	41,0
Vardiya	79	59,0
Mesleği seçmedeki en önemli neden		
Sorumluluk taşıyabileceğim için	56	41,8
Kendimi bu mesleği yapabilecek donanımda gördüğüm için	25	18,7
Özel bir sebebi yok sadece burada iş bulabildiğim için	53	39,6
İşinden doyum alma durumu		
Evet	40	29,9
Hayır	94	70,1
Aylık gelir		
2001-3000	90	67,2
3500 ve üstü	44	32,8
Ücreti yeterli bulma		
Evet	0	0,0
Hayır	134	100,0
Yeniden seçme şansı olsa seçme durumu		
Evet	39	29,1
Hayır	95	70,9
Son 1 yılda işe uzun süre gelememe durumu		
Evet	55	41,0
Hayır	79	59,0
Son 1 yılda işe gelememe nedeni		
Hastalık	55	41,0

puanları kurumsal bakım hizmeti veren kuruluşlarda çalışan personelin Mesleki Doyum Ölçeği puanlarının toplam varyansının %64'ünü açıklamaktadır. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi sonuçları incelendiğinde Obsessif Kompulsif Belirtiler boyutu, Depresyon boyutu, Anksiyete boyutu, Fobik anksiyete boyutu, Paranoid düşünceler boyutu ve Kısa Semptom Envanteri toplam puan değişkenlerinin kurumsal bakım hizmeti veren kuruluşlarda çalışan personelin Mesleki

Doyum puanları üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

Araştırma kapsamına alınan, kurumsal bakım hizmeti veren kuruluşlarda çalışan personelin tanıtıcı özelliklerine göre Mesleki Doyum Ölçeği ve Kısa Semptom Envanteri puanları açısından farklar Tablo 5'de verilmiştir. Tablo 5 incelendiğinde; Kurumsal bakım hizmeti veren kuruluşlarda çalışan personelin cinsiyetlerine, medeni durumlarına, çocuk sahibi olma durumlarına,

Tablo 2. Kurumsal bakım hizmeti veren kuruluşlarda çalışan personelin Mesleki Doyum Ölçeği Toplam ve Kısa Semptom Envanteri puanlarına ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri

	N	Minimum	Maximum	Aritmetik ortalama	S.s.
Mesleki Doyum Ölçeği Toplam	134	37	105	55,69	15,718
Somatizasyon boyutu	134	0	2	1,24	,907
Obsessif Kompulsif Belirtiler boyutu	134	0	4	1,75	1,449
Kişilerarası Duyarlık boyutu	134	0	3	1,44	1,250
Depresyon boyutu	134	0	4	1,65	1,517
Anksiyete boyutu	134	0	4	1,57	1,392
Hostilite boyutu	134	0	4	1,49	1,518
Fobik anksiyete boyutu	134	0	3	1,17	1,311
Paranoid düşünceler boyutu	134	0	4	1,70	1,340
Psikotik belirtiler boyutu	134	0	3	1,36	1,297
Kısa Semptom Envanteri Toplam	134	0	3	1,50	1,277

Tablo 3. Mesleki Doyum Ölçeği Toplam ile Kısa Semptom Envanteri puanları Arasındaki ilişkiyle ilgili korelasyon değerleri

	Mesleki Doyum Ölçeği Toplam	
	r	p
Somatizasyon boyutu	-,529**	,000
Obsessif Kompulsif Belirtiler boyutu	-,576**	,000
Kişilerarası Duyarlık boyutu	-,592**	,000
Depresyon boyutu	-,690**	,000
Anksiyete boyutu	-,624**	,000
Hostilite boyutu	-,604**	,000
Fobik anksiyete boyutu	-,647**	,000
Paranoid düşünceler boyutu	-,594**	,000
Psikotik belirtiler boyutu	-,620**	,000
Kısa Semptom Envanteri Toplam	-,634**	,000

(**) p < 0,01

görevlerine, mesleği kendilerinin seçme durumlarına, çalışma şekillerine, işinden doyum alma durumlarına, mesleğini seçme nedenlerine, yeniden seçme şansı olsa aynı mesleği seçme durumlarına ve son 1 yılda işe uzun süre gelememe durumlarına göre, kısa semptom envanteri toplam puanı ve alt boyutları ile mesleki doyum puanları açısından aralarındaki farklara ait tüm t değerleri p<0,05 önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Kurumsal bakım hizmeti veren kuruluşlarda çalışan personelin eğitim durumlarına göre, Kişilerarası Duyarlık boyutu, Anksiyete boyutu, Hostilite boyutu, Fobik anksiyete boyutu, Kısa Semptom Envanteri Toplam ve Mesleki doyum puanları açısından

aralarındaki farklara ait tüm t değerleri p<0,05 önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Kurumsal bakım hizmeti veren kuruluşlarda çalışan personelin aylık gelir durumlarına göre, Kişilerarası Duyarlık boyutu, Anksiyete boyutu, Hostilite boyutu, Fobik anksiyete boyutu, Kısa Semptom Envanteri toplam puanları açısından aralarındaki farklara ait tüm t değerleri p<0,05 önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Kurumsal bakım hizmeti veren kuruluşlarda çalışan personelin yaşı, toplam kaç yıldır alanda çalıştığı, kaç yıldır kurumda çalıştığı ile Mesleki Doyum Ölçeği ve Kısa Semptom Envanteri arasındaki ilişkiler Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6'da; Mesleki Doyum Ölçeği, depresyon belirtileri, psikotik belirtiler ile yaş, fobik anksiyete belirtileri ile alanda kaç yıldır çalıştığı arasındaki ilişkiler $p<0,05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

TARTIŞMA

Kurumsal bakım hizmeti veren kuruluşlarda çalışan bakım personelinin mesleki doyumunu ile ruhsal sağlık durumları arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısından incelenmesi amacıyla yapılan çalışmanın bulguları ilgili literatürle tartışılmıştır.

Mesleki Doyum Ölçeği Toplam puan ortalamasının $55,69\pm 15,718$ olduğu belirlenmiştir. Ölçek sonuçlarına göre, puanların 25'in altında olması düşük iş doyumunu, 26 ile 74 arasında olması normal iş doyumunu, 75'in üzerinde olması ise yüksek iş doyumunu ifade etmektedir (15). Çalışmanın bulgularından elde edilen verilere göre katılımcıların İş Doyumu Ölçeğinden ortalama puan aldıkları, iş doyum düzeylerinin normal düzeyde olduğu görülmektedir. Çalışma kapsamında sorulan işinizden doyum alıyor musunuz? sorusuna % 70,1'inin evet yanıtını vermesi ve % 41,8'inin bu mesleği seçmedeki en önemli nedeninin "Sorumluluk taşıyabileceğim için" yanıtını vermesi de mesleki doyum ölçeğinden alınan puanı destekler niteliktedir (Tablo 2). Kısa Semptom Envanteri ve alt boyut puan ortalamaları incelendiğinde; Kısa semptom envanteri alt boyut puan ortalamalarının her alt ölçeği oluşturan maddelere verilen

puanların toplamının madde sayısına bölünmesiyle elde edildiğini ve 0 ile 4 arasındaki değerlerde olabileceği göz önünde bulundurulduğunda puanın yükselmesinin ruhsal semptomların sıklığını arttırdığına dair ipucu verdiği şeklinde değerlendirilebilir (Tablo 2). Mesleki Doyum Ölçeği Toplam Puanı ile Kısa Semptom Envanteri puanı arasındaki korelasyon değerleri incelendiğinde; ters yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Sonuç olarak kurumsal bakım hizmeti veren kuruluşlarda çalışan personelin mesleki doyum puanları arttıkça psikolojik semptom puanlarının da azalacağı söylenebilir (Tablo 3). Erol ve ark., asistan hekimlerde tükenmişlik, iş doyum ve depresyon ilişkisi üzerine yapmış oldukları çalışmada iş doyum ölçeği ve depresyon ölçeğinden alınan puanlar arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. İş doyum düzeyi azaldıkça depresyon puanlarının arttığı görülmüştür (16). Demiral ve ark., üniversite hastanesinde çalışan hekimlerin iş doyumunun, depresyon ve anksiyete düzeylerine etkisine ilişkin yapmış oldukları çalışmada, iş doyumunu ile depresyon arasında anlamlı bir ilişki olduğunu belirtmişlerdir. İş doyumunu düşük olan hekimlerde depresyon sıklığının yüksek olduğu ifade edilmiştir (17). Ayrıca; Locke da, kişinin işine ilişkin algısının psikolojik sağlığını etkileyeceği belirterek çalışma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir (18).

Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t testi

Tablo 4. Kısa Semptom Envanteri puanlarının Mesleki Doyum Ölçeği puanlarını yordamasına ilişkin Lineer Regresyon Analizi sonuçları

Değişken	B	Standart Hata	Beta	t	p
Sabit	57,899	1,993		29,057	,000
Somatizasyon boyutu	-,972	4,653	-,056	-,209	,835
Obsessif Kompulsif Belirtiler boy	-11,807	4,147	-1,088	-2,847	,005
Kişilerarası Duyarlılık boyutu	-,379	3,097	-,030	-,123	,903
Depresyon boyutu	-32,689	4,660	-3,156	-7,016	,000
Anksiyete boyutu	-15,999	5,640	-1,417	-2,837	,005
Hostilite boyutu	-4,302	3,937	-,415	-1,093	,277
Fobik anksiyete boyutu	-23,795	4,750	-1,984	-5,010	,000
Paranoid düşünceler boyutu	-9,860	3,909	-,841	-2,522	,013
Psikotik belirtiler boyutu	-4,386	4,749	-,362	-,924	,358
Kısa Semptom Envanteri Toplam	103,936	29,113	8,442	3,570	,001

R=,800 R2=,640 F(10, 123)= 21,911 p=,000

sonuçları incelendiğinde Kısa Semptom Envanteri Toplam puan değişkenlerinin kurumsal bakım hizmeti veren kuruluşlarda çalışan personelin Mesleki Doyum puanları üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir. Korelasyon değerleri negatif yönlü olduğundan, personelin mesleki doyumları arttıkça psikolojik belirtilerinin olumsuz yönde azaldığı söylenebilir (Tablo 4).

Kurumsal bakım hizmeti veren kuruluşlarda çalışan personelin tanıtıcı özelliklerine göre Mesleki Doyum Ölçeği ve Kısa Semptom Envanteri puanları açısından farklar incelendiğinde;

Kurumsal bakım hizmeti veren kuruluşlarda çalışan personelin cinsiyetlerine göre, kısa semptom envanteri toplam puanı ve alt boyut puanları ile mesleki doyum puanları açısından aralarındaki farklara ait tüm değerleri $p < 0,05$ önem düzeyinde anlamlı bulunduğu ayrıca kadınların lehine fark olduğu görülmektedir (Tablo 5).

Tinu ve Adenike'nin öğretmenlerle yapmış oldukları çalışmada kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre iş doyumunun yüksek olduğu belirtilmiştir. Bunun sebebini erkeklerin daha yüksek maaşlı işlerde iş doyumlarının daha yüksek olacağından kaynaklandığını belirtmiştir (19). İş doyumunu ve cinsiyet arasındaki ilişkiye yönelik yapılan Clark ve Akbolat'ın çalışmalarında da kadınların erkeklere göre daha fazla iş doyumuna sahip olduklarını belirtmiştir (20, 21). Bu bulgular çalışma sonucunu destekler niteliktedir.

Kurumsal bakım hizmeti veren kuruluşlarda çalışan personelin medeni durumlarına göre, bekarların lehine fark olduğu görülmektedir (Tablo 5). Evli kişilerin, bakım ilkeleri açısından baktığımızda iş yüklerinin daha fazla olduğu ve özel hayatlarında da çocuklarına yönelik bakım verdikleri düşünüldüğünde hem kurumda hem özel yaşamlarındaki bakım odaklı yaşantılarının ruhsal semptomların görülme sıklığını etkileyebileceğini

Tablo 5. Kurumsal bakım hizmeti veren kuruluşlarda çalışan personelin tanıtıcı özelliklerine göre Mesleki Doyum Ölçeği ve Kısa Semptom Envanteri puanları açısından farklar

	S	OKB	KD	D	Anx	Hos	Fanx	Para	Psk	GSİ	Mesleki doyum	
	X±S.s	X±S.s	X±S.s	X±S.s	X±S.s	X±S.s	X±S.s	X±S.s	X±S.s	X±S.s	X±S.s	
Cinsiyet	Kadın	,91±0,77	1,19±1,14	,95±0,94	1,05±1,16	1,03±1,01	,91±1,09	,63±0,91	1,18±1,04	,86±1,02	,99±0,93	59,15±14,46
	Erkek	1,91±0,80	2,86±1,37	2,42±1,23	2,83±1,46	2,63±1,44	2,64±1,61	2,22±1,35	2,73±1,28	2,35±1,22	2,53±1,27	48,87±16,03
	TEST	t=-7,051	t=-7,055	t=-7,018	t=-7,128	t=-6,668	t=-6,483	t=-7,136	t=-7,040	t=-7,026	t=-7,240	t=3,747
		p=,000	p=,000	p=	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000
Medeni durumu	Evli	1,38±1,02	2,02±1,66	1,82±1,34	1,93±1,69	2,02±1,50	1,98±1,64	1,56±1,46	2,03±1,47	1,58±1,47	1,83±1,43	54,37±15,39
	Bekar	,99±0,59	1,26±0,74	,76±0,65	1,14±0,95	,74±0,56	,58±0,58	,44±0,41	1,09±0,75	,95±0,75	,91±0,57	58,15±16,19
	TEST	t=2,798	t=3,663	t=6,172	t=3,441	t=7,115	t=7,217	t=6,696	t=4,909	t=3,285	t=5,277	t=-1,313
		p=,006	p=,000	p=,000	p=,001	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000	p=,001	p=,000	p=,193
Çocuk durumu	Var	1,40±1,02	2,04±1,68	1,84±1,35	1,95±1,72	2,03±1,52	1,98±1,66	1,59±1,47	2,03±1,48	1,59±1,50	1,84±1,45	53,79±15,35
	Yok	,98±0,59	1,28±0,73	,79±0,67	1,15±0,92	,79±0,59	,66±0,68	,45±0,40	1,16±0,82	,98±0,74	,93±0,56	58,90±15,96
	TEST	t=3,050	t=3,614	t=6,000	t=3,511	t=6,692	t=6,426	t=6,688	t=4,330	t=3,189	t=5,129	t=-1,838
		p=,003	p=,000	p=,000	p=,001	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000	p=,002	p=,000	p=,068
Eğitim durumu	Lise	1,28±1,02	1,90±1,65	1,65±1,37	1,77±1,70	1,83±1,55	1,80±1,64	1,48±1,43	1,81±1,50	1,48±1,47	1,68±1,45	53,60±15,04
	Lisans	1,18±0,70	1,52±1,01	1,11±0,95	1,46±1,15	1,15±0,97	,98±1,13	,66±0,88	1,54±1,02	1,18±0,93	1,22±0,86	59,10±16,34
	TEST	t=,725	t=1,667	t=2,706	t=1,228	t=3,089	t=3,406	t=4,091	t=1,238	t=1,449	t=2,272	t=-1,987
		p=,470	p=,098	p=,008	p=,221	p=,002	p=,001	p=,000	p=,218	p=,150	p=,025	p=,049
Görevi elemanı	Meslek	1,67±0,78	2,53±1,22	1,99±1,22	2,49±1,34	2,12±1,43	2,12±1,58	1,66±1,38	2,49±1,13	2,12±1,04	2,14±1,19	49,92±14,75
	Bakım personeli	,96±0,88	1,24±1,36	1,09±1,14	1,10±1,38	1,21±1,25	1,08±1,33	,84±1,16	1,19±1,22	,87±1,21	1,09±1,16	59,47±15,26
	TEST	t=4,801	t=5,564	t=4,261	t=5,744	t=3,780	t=3,990	t=3,600	t=6,184	t=6,192	t=5,100	t=-3,587
		p=,000	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000	p=,001	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000

Tablo 5. (devamı)

		S	OKB	KD	D	Anx	Hos	Fanx	Para	Psk	GSI	Mesleki doyum
		X±S.s	X±S.s	X±S.s	X±S.s	X±S.s	X±S.s	X±S.s	X±S.s	X±S.s	X±S.s	X±S.s
Mesleği kendi mi seçti	Evet	,73±0,60	,87±0,79	,75±0,68	,61±0,59	,82±0,61	,68±0,67	,34±0,39	,93±0,71	,51±0,68	,71±0,46	68,16±10,82
	Hayır	1,69±0,90	2,54±1,45	2,06±1,32	2,58±1,49	2,23±1,55	2,21±1,69	1,90±1,41	2,39±1,39	2,12±1,24	2,21±1,36	44,63±10,08
	TEST	t=-7,344	t=-8,374	t=-7,279	t=-10,269	t=-7,067	t=-7,034	t=-8,923	t=-7,810	t=-9,450	t=-8,752	t=-13,021
		p=,000	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000
Çalışma şekli	Sadece gündüz	1,85±0,79	2,79±1,31	2,30±1,20	2,81±1,32	2,53±1,40	2,59±1,53	2,08±1,36	2,79±1,10	2,38±1,08	2,47±1,20	47,09±13,44
	Vardiya	,82±0,73	1,03±1,05	,85±0,90	,84±1,05	,90±0,92	,73±0,93	,53±0,81	,95±0,90	,65±0,91	,83±0,82	61,68±14,41
	TEST	t=7,808	t=8,270	t=7,644	t=9,193	t=7,574	t=8,006	t=7,542	t=10,297	t=9,737	t=8,807	t=-5,926
		p=,000	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000
İşinden doyum alma durumu	Evet	,89±0,64	1,12±0,83	,64±0,60	,59±0,52	,74±0,63	,65±0,74	,40±0,44	,97±0,72	,68±0,74	,77±0,49	73,33±10,90
	Hayır	1,39±0,97	2,02±1,57	1,78±1,30	2,10±1,58	1,92±1,48	1,85±1,62	1,49±1,42	2,02±1,42	1,66±1,37	1,82±1,38	48,19±10,63
	TEST	t=-3,565	t=-4,360	t=-6,939	t=-8,326	t=-6,478	t=-5,824	t=-6,776	t=-5,672	t=-5,339	t=-6,511	t=12,435
		p=,001	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000
Aylık gelir	2001-3000	1,23±1,01	1,79±1,66	1,68±1,34	1,74±1,66	1,80±1,51	1,75±1,62	1,39±1,44	1,81±1,49	1,42±1,46	1,64±1,43	54,03±15,74
	3500 ve üstü	1,28±0,65	1,69±0,87	,97±0,89	1,47±1,17	1,09±0,97	,96±1,13	,71±0,85	1,50±0,93	1,24±0,86	1,23±0,84	59,09±15,29
	TEST	t=-,338	t=-,463	t=3,618	t=1,068	t=3,271	t=3,257	t=3,398	t=1,474	t=,932	t=2,059	t=-1,763
		p=,736	p=,644	p=,000	p=,288	p=,001	p=,001	p=,001	p=,143	p=,353	p=,042	p=,080
Mesleği seçme nedeni	Sorumluluk	1,98±0,69	3,05±1,16	2,50±1,13	2,96±1,30	2,75±1,34	2,82±1,46	2,32±1,28	2,90±1,08	2,51±1,06	2,65±1,14	47,39±14,47
	Donanımlı	,85±0,66	1,01±0,84	,44±0,48	,40±0,49	,47±0,54	,34±0,39	,33±0,45	,75±0,61	,46±0,56	,60±0,39	71,84±13,10
	İş burada	,64±0,60	,73±0,69	,80±0,66	,86±0,87	,84±0,55	,63±0,53	,34±0,34	,89±0,74	,58±0,72	,72±0,54	56,85±11,41
		KW=63,863	KW=73,017	KW=62,223	KW=69,278	KW=57,350	KW=58,293	KW=59,121	KW=70,656	KW=67,298	KW=67,704	KW=45,611
		p=,000	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000
FARK		1>2-3	1>2-3	1>2-3	1>2-3	1>2-3	1>2-3	1>2-3	1>2-3	1>2-3	1>2-3	2>1-3

Tablo 5. (devamı)

		S	OKB	KD	D	Anx	Hos	Fanx	Para	Psk	GSI	Mesleki doyum
		X±S.s	X±S.s	X±S.s	X±S.s	X±S.s	X±S.s	X±S.s	X±S.s	X±S.s	X±S.s	X±S.s
Yeniden seçme şansı olsa seçme	Evet	1,03±0,63	1,38±0,91	,90±0,78	1,02±0,99	,87±0,79	,75±0,88	,55±0,67	1,19±0,78	,92±0,85	,98±0,68	65,51±15,07
	Hayır	1,33±0,99	1,91±1,60	1,67±1,34	1,91±1,62	1,86±1,48	1,79±1,62	1,42±1,42	1,92±1,46	1,54±1,41	1,72±1,40	51,66±14,19
	TEST	t=-2,065	t=-2,404	t=-4,155	t=-3,899	t=-5,001	t=-4,773	t=-4,794	t=-3,712	t=-3,133	t=-4,115	t=5,041
		p=,041	p=,018	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000	p=,002	p=,000	p=,000
Son 1 yılda işe uzun süre gelememe	Evet	1,96±0,76	3,02±1,22	2,48±1,19	2,98±1,34	2,74±1,38	2,79±1,53	2,34±1,28	2,89±1,14	2,52±1,07	2,64±1,18	47,13±14,74
	Hayır	,74±0,62	,87±0,79	,72±0,64	,73±0,77	,75±0,58	,58±0,53	,35±0,40	,88±0,69	,55±0,68	,71±0,50	61,66±13,53
	TEST	t=10,169	t=11,488	t=9,971	t=11,235	t=10,069	t=10,273	t=11,182	t=11,747	t=12,038	t=11,433	t=-5,895
		p=,000	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000	p=,000

S: Somatizasyon boyutu, OKB: Obsessif Kompulsif Belirtiler boyutu, KD: Kişilerarası Duyarlık boyutu, D: Depresyon boyutu, Anx: Anksiyete boyutu, Hos: Hostilite boyutu, Fanx: Fobik anksiyete boyutu, Para: Paranoid düşünceler boyutu, Psk: Psikotik belirtiler boyutu, GSI: Kısa Semptom Envanteri Toplam

Tablo 6. Kurumsal bakım hizmeti veren kuruluşlarda çalışan personelin bazı özellikleri ile Mesleki Doyum Ölçeği ve Kısa Semptom Envanteri puanları arasındaki ilişkiler

		Yaş	Kaç yıldır alanda çalıştığı	Kaç yıldır kurumda çalıştığı
Mesleki Doyum Ölçeği	r	-,024	,233**	,153
	p	,787	,007	,078
Somatizasyon Boyutu	r	,070	-,131	-,023
	p	,421	,130	,792
Obsessif Kompulsif Belirtiler Boyutu	r	,061	-,134	-,027
	p	,480	,123	,761
Kişilerarası Duyarlık Boyutu	r	,160	-,082	-,013
	p	,065	,344	,886
Depresyon Boyutu	r	,083	-,196*	-,138
	p	,341	,023	,113
Anksiyete Boyutu	r	,166	-,007	,077
	p	,055	,933	,374
Hostilite Boyutu	r	,156	-,073	,041
	p	,073	,404	,640
Fobik Anksiyete Boyutu	r	,174*	-,096	,017
	p	,045	,268	,848
Paranoid Düşünceler Boyutu	r	,124	-,110	-,073
	p	,153	,204	,403
Psikotik Belirtiler Boyutu	r	,062	-,190*	-,139
	p	,478	,028	,110
Kısa Semptom Envanteri Toplam	r	,125	-,115	-,031
	p	,151	,186	,722

düşündürmektedir.

Kurumsal bakım hizmeti veren kuruluşlarda çalışan personelin çocukları olmayanların lehine fark olduğu görülmektedir. (Tablo 5). Bu sonuç bir önceki bulgudaki bekarların lehine, sonuçların anlamlı bulunduğunu destekler niteliktedir.

Kurumsal bakım hizmeti veren kuruluşlarda çalışan personelin eğitim durumlarına göre, lisansüstü mezunlarının lehine fark olduğu görülmektedir (Tablo 5). Yapılan çalışma sonuçlarında eğitim düzeyi arttıkça ruh sağlığı düzeylerinde de düzelme olduğu görülmektedir (22, 23). Ayrıca; eğitim durumunun mesleki doyumunu etkilediği eğitim durumu arttıkça mesleki doyumun arttığına dair çalışmalar araştırmanın sonucunu destekler niteliktedir (24). Bu sonuçları artan eğitim düzeyiyle birlikte bakım verenlerin hastalık, tedavi vehastalıkla baş etme, toplumsal kaynaklara ulaşma

gibi alanlarda bilgiye daha kolay ulaşabilmesi ve baş etmede probleme odaklı stratejilere yönelmesiyle açıklamak mümkündür.

Kurumsal bakım hizmeti veren kuruluşlarda çalışan personelin mesleği kendilerinin seçme durumuna, işinden doyum alma ve yeniden seçme şansı olsa aynı mesleği seçme durumlarına göre, kısa semptom envanteri toplam puanı ve alt boyut puanları ile mesleki doyum puanları açısından anlamlı bulunduğu ayrıca mesleği kendileri seçenlerin lehine fark olduğu görülmektedir (Tablo 5).

Durmuş ve Günay'ın yapmış oldukları çalışmada kendi isteğiyle mesleğini yapan hemşirelerin, isteği dışında sevmeden yapanlara oranla iş doyum puanları daha yüksek bulunmuştur (25). Bireyin mesleğini isteyerek yapması, kendine uygun bulması; birey olarak kabul görme, takdir edilme, işin sorumluluğunu yüklenme

gibi içsel faktörleri içermesi nedeniyle mesleki doyumunu arttırması ve ruhsal semptomların görülme sıklığını azaltması beklenen sonuçlar arasındadır (26).

Kurumsal bakım hizmeti veren kuruluşlarda çalışan personelin çalışma şekline göre, vardiyalı çalışanların lehine fark olduğu görülmektedir (Tablo 5).

Gündüz çalışanların gece çalışanlara nazaran daha fazla mesleki doyum elde ettiklerine dair bulgular literatürde yer alsa da nöbet tutma ile depresyon puanları arasında bir farklılık elde edilmediğine dair bulgular da literatürde yer almaktadır (27).

Kurumsal bakım hizmeti veren kuruluşlarda çalışan personelin aylık gelir durumlarına göre ise geliri 3500 TL ve üstünde olanların lehine fark olduğu görülmektedir (Tablo 5).

Çalışma hayatında emeğinin karşılığını alma ve aldığına memnun olmak önemlidir. Bakım elemanının finansal sıkıntı yaşamaması hem fiziksel hem ruhsal açıdan yıpranmasına sebep olabileceği düşüncesiyle yapılan çalışmalara bakıldığında, çalışmanın sonuçlarını destekler niteliktedir (22,28).

Kurumsal bakım hizmeti veren kuruluşlarda çalışan personelin yaşı, toplam kaç yıldır alanda çalıştığı, kaç yıldır kurumda çalıştığı ile Mesleki Doyum Ölçeği ve Kısa Semptom Envanteri arasındaki ilişkiler incelendiğinde; Mesleki Doyum Ölçeği, depresyon belirtileri, psikotik belirtiler ile yaş, fobik anksiyete belirtileri ile alanda kaç yıldır çalıştığı arasındaki ilişkiler $p<0,05$ önem düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Yaş arttıkça fobik anksiyete belirtilerinin arttığı, alanda çalıştığı yıl arttıkça mesleki doyumun arttığı, depresyon belirtileri ve psikotik belirtiler puanlarının azaldığı saptanmıştır.

SONUÇ

Kurumsal bakım hizmeti veren kuruluşlarda çalışan personelin mesleki doyum puanları arttıkça psikolojik semptom puanlarının da azaldığı bulunmuştur. Bu sonuç doğrultusunda; Kurumsal bakım hizmeti veren kuruluşlarda çalışan personele, ihtiyaca yönelik olarak verilecek olan eğitim, etkinlik veya seminerlerin öncesi ve sonrasında testler yapılarak mesleki doyum ve ruhsal semptomlardaki değişikliklere bakılması önerilebilir.

TASDİK VE TEŞEKKÜR

Bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve/veya yayınlanması ile ilgili olarak potansiyel bir çıkar

çatışması bulunmamaktadır. Çalışma için herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

KAYNAKLAR

1. SHÇEK. Bakım Hizmetleri Stratejisi ve Eylem Planı, Ankara: Yüksek Planlama Kurulu. 2011-2013:1-10. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/01/20110119-6.htm>
2. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname.2018; No:703:4-6. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/4.5.633.pdf>
3. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. Engelli ve Yaşlı Bireylere İlişkin İstatistik Bilgiler. Ankara: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı.2016:17-58. <https://ailevecalisma.gov.tr/tr-tr/haberler/engelli-ve-yasli-bireylere-iliskin-istatistik-bulteni-yayinlandi/>
4. Danış MZ, Genç Y. Kurumsal bakım elemanlarının genel özellikleri ve yaşadıkları sorunlar. Yalova Sosyal Bilimler Dergisi. 2011; 1(2):170-84
5. Birgili F, Salış F, Özdemir S. Sağlık çalışanlarının iş doyumunu etkileyen bazı etmenlerin incelenmesi. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi. 2010; 13(2): 27-37
6. Aslan E, Erbay E. Ankara aile ve sosyal politikalar il müdürlüğüne bağlı çocuk evlerinde çalışan bakım elemanları ve çocuk evi sorumlularının iş doyumunu ve tükenmişlik düzeyleri. Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi. 2017; 21(2):535-56.
7. Lizano LE, Barak MM. Job burnout and affective wellbeing: a longitudinal study of burnout and job satisfaction among public child welfare workers. Children and Youth Services Review. 2015; 55:18-28. doi.org/10.1016/j.childyouth.2015.05.005.
8. Padyab M, Richter J, Nygren L, Ghazinour M. Burnout among social workers in Iran: relations to individual characteristics and client violence. Glob J Health Sci. 2013; 2;5(4):142-50. [doi: 10.5539/gjhs.v5n4p142](https://doi.org/10.5539/gjhs.v5n4p142)
9. Steinlin C, Dölitzsch C, Kind N, Fischer S, Schmeck K, Jörg M. et al. The influence of sense of coherence, self-care and work satisfaction on secondary traumatic stress and burnout among child and youth residential care workers in Switzerland, Child & Youth Services,2017; 38:2, 159-75, [doi: 10.1080/0145935X.2017.1297225](https://doi.org/10.1080/0145935X.2017.1297225)
10. Steinlin C, Dölitzsch C, Fischer S, Lüdtke J, Fegert JM, Schmid M. Burnout, post-traumatic stress disorder and secondary trauma-stress reactions in staff of Swiss child and adolescent welfare institutions. Trauma & Gewalt. 2015; 9(1):6-21.
11. Şahin HN, Batgün DA. Kısa Semptom Envanteri (KSE): Ergenler için kullanımının geçerlilik, güvenilirlik ve faktör yapısı. Türk Psikiyatri Dergisi. 2002; 13(2):125-35.
12. Yıldırım S, Engin E, Başkaya VA. İnmeli hastalara bakım verenlerin yükü ve yükü etkileyen faktörler. Noropsikiyatri Arsivi. 2013; 50(2): 169-74.

13. Zaybak A, Güneş ÜY, İsmailoğlu EG, Ülker E. Yatağa bağımlı hastalara bakım veren bireylerin bakım yüklerinin belirlenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2012; 15(1):48-54. 14.
- Kaya A, Yıkılmış A. Bakım hizmeti veren personelin zihin engellilerin yaşadıkları sorunlara ilişkin görüş ve önerileri. 2014; 14(2): 365-403.
15. Küçükylmaz Ü, Gök F, Taşçı KD. Denizli Devlet hastanesinde çalışan hemşirelerin iş doyum düzeylerinin belirlenmesi. *Hemşirelik Forumu; Eylül Ekim/ Kasım- Aralık Birleştirilmiş İki Sayı*. 2006; 37- 46.
16. Erol A, Sarıççek AA, Gülseren Ş. Asistan hekimlerde tükenmişlik iş doyum ve depresyonla ilişkisi/Burnout in residents association with job satisfaction and depression. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*. 2007;8(4), 241–7.
17. Demiral Y, Akvardar Y, Ergör A, Ergör G. Üniversite hastanelerinde çalışan hekimlerde iş doyumunun anksiyete ve depresyon düzeylerine etkisi. *DEÜ Tıp Fakültesi Dergisi*. 2006; 20(3): 157- 64.
18. Locke EA. The nature and causes of job satisfaction. İçinde: Dunnette MD (Editör): *Hand-Book Of Industrial And Organizational Psychology*. Chicago. Rand McNally. 1976; 1297–1349.
19. Tinu OC, Adenike AA. Gender influence on job satisfaction and job commitment among colleges of education lecturers. *Journal Of Education And Practice*. 2015; 6(13): 159-61.
20. Clark AE. Job satisfaction and gender: Why are woman so happy at work? *Labour Economics*. 1997; 4: 341-72.
21. Akbolat M, Işık O, Uğurluoğlu Ö. Sağlık çalışanlarının kontrol odağı, iş doyum, rol belirsizliği ve rol çatışmasının karşılaştırılması. *HÜ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 2011; 29 (2): 23-48.
22. Coşkun Y, Akkaş G. Engelli çocuğu olan annelerin sürekli kaygı düzeyleri ile sosyal destek algıları arasındaki ilişki. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2009; 10(1): 213-27.
23. Tsai SM, Wang HH. The relationship between caregiver’s strain and social support among mothers with intellectually disabled children. *J Clin Nurs*. 2009; 18(4): 539-48.
24. Erşan EE, Yıldırım G, Doğan O, Doğan S. Sağlık çalışanlarının iş doyum ve algılanan iş stresi ile aralarındaki ilişkinin incelenmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*. 2013;14(2):115-21.
25. Durmuş S, Günay O. Hemsirelerde iş doyum ve anksiyete düzeyini etkileyen faktörler. *Erciyes Tıp Dergisi*. 2007;29(2):139–46.
26. Yılmaz M. Sağlık bakım kalitesinin bir ölçütü: Hasta memnuniyeti. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*. 2001;5(2):69-74.
27. Celer A, Kara İH, Baltacı D, Celer H. Tıp fakültesindeki araştırma görevlilerinde depresyon düzeyinin iş doyum ile ilişkisinin incelenmesi. *Konuralp Tıp Dergisi*. 2015; 7(3): 125–8.
28. Özgür G, Babacan Gümüş A, Gürdağ Ş. Hastanede çalışan hemşirelerde ruhsal belirtilerin incelenmesi. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*. 2011, 24(4): 296-305.